Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Næringsstoffer udefra, ovenfra og nedefra

Horsens 5. marts 2022

Sven Hermansen, ICOEL

FertiHood RDD6

Promilleafgiftsfonden for landbrug

ICROFS Organic RDD

Denne morgens emner:

- Gødningsanvendelse
  - Sædskifte
  - Nye regler
  - Hvor bruger I N?
  - Krav om bælgplanter
  - Kulstofpositiv markplan
- Biogasgylle
- ”Nye” næringsstoffer

- Efterafgrøder
  - Pligtige
  - Frivillige

Det robuste sædskifte indeholder:

- Vårsæd og vintersæd
- Bælgplanter
- Flerårige afgrøder der kan afslås
- Plads til bekæmpelse af rodukrudt
- Efterafgrøder

Ny vejledning I

Du skal bevare og forøge jordens frugtbarhed og biologiske aktivitet, ved at:

- Dyrke bælgplanter og andre planter til grøngødning.
- Sørge for et hensigtsmæssigt flerårigt sædskifte.
- Tilføre husdyrgødning fra økologisk husdyrproduktion, helst komposteret
- Tilføre andet organisk materiale fra økologisk produktion, helst komposteret

Side 102 af 346

Ny vejledning II

- Økologisk produktion er et samlet system for landbrugsdrift og fødevareproduktion, der bl.a. kombinerer bedste praksis på miljø og klimaområdet og en høj grad af biodiversitet.
- Affald og biprodukter af vegetabilsk og animalsk oprindelse skal genanvendes bl.a. som input i planteproduktion.

Side 102 af 346

- **Kvælstof**
- **Bælgplanteandel**
- **Kulstofkrav**

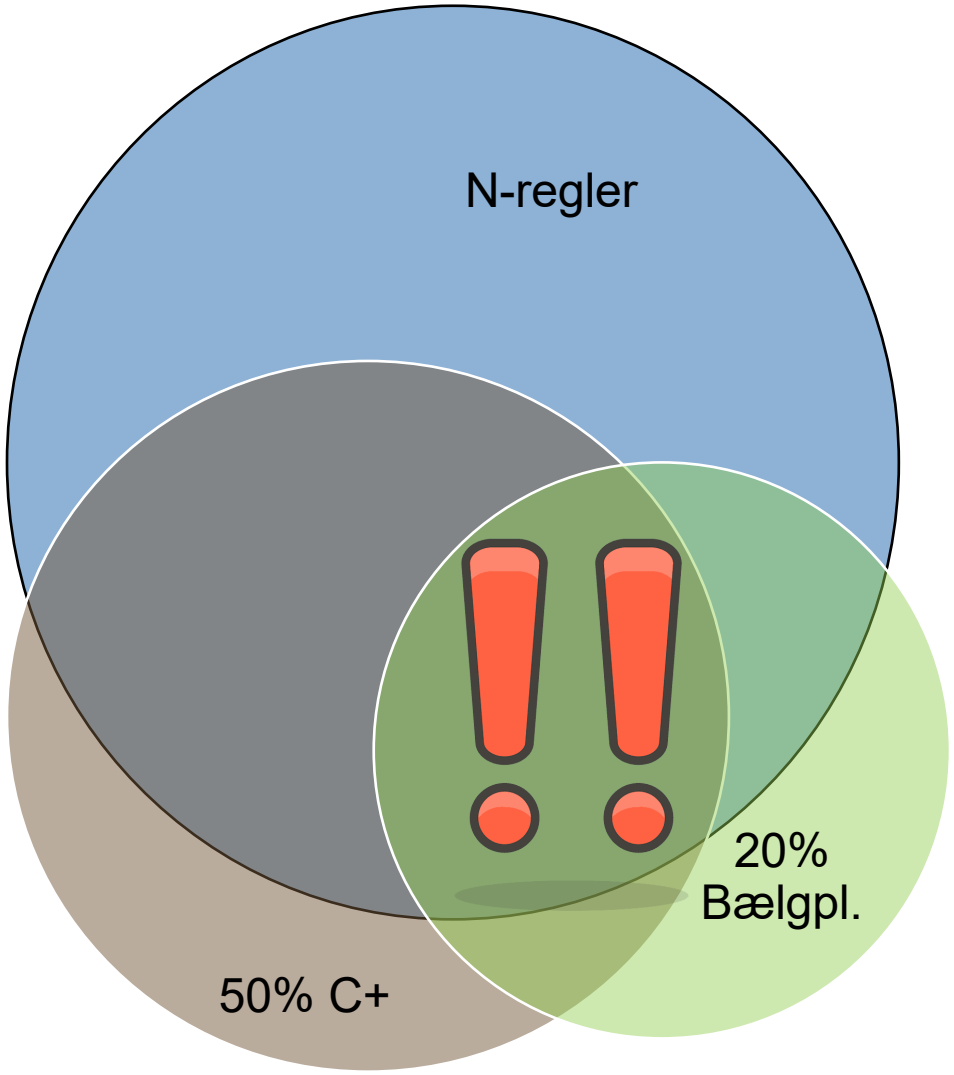

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

- **Kvælstof**
- **Bælgplanteandel**
- **Kulstofkrav**

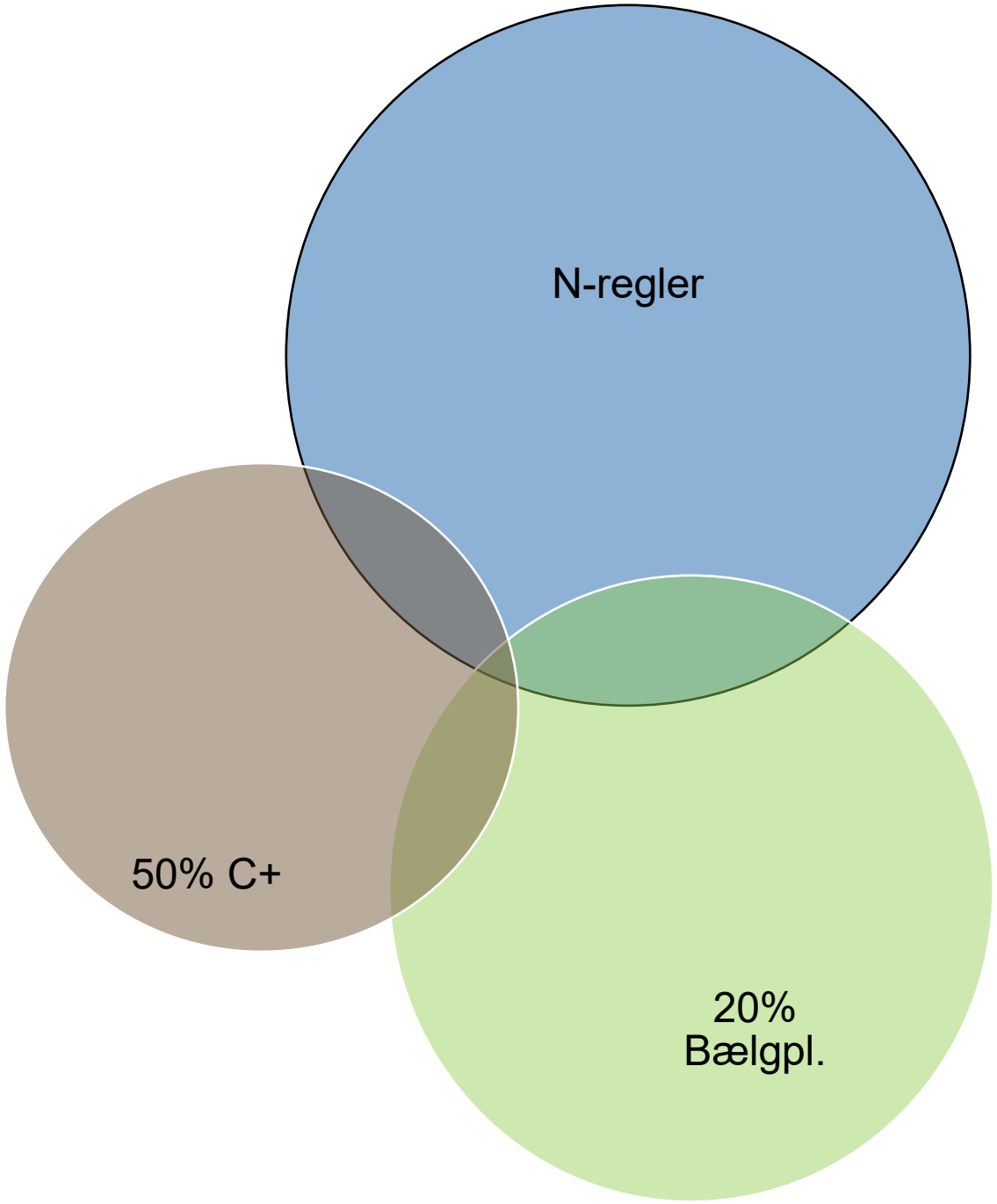

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

- **Kvælstof**
- **Bælgplanteandel**
- **Kulstofkrav**

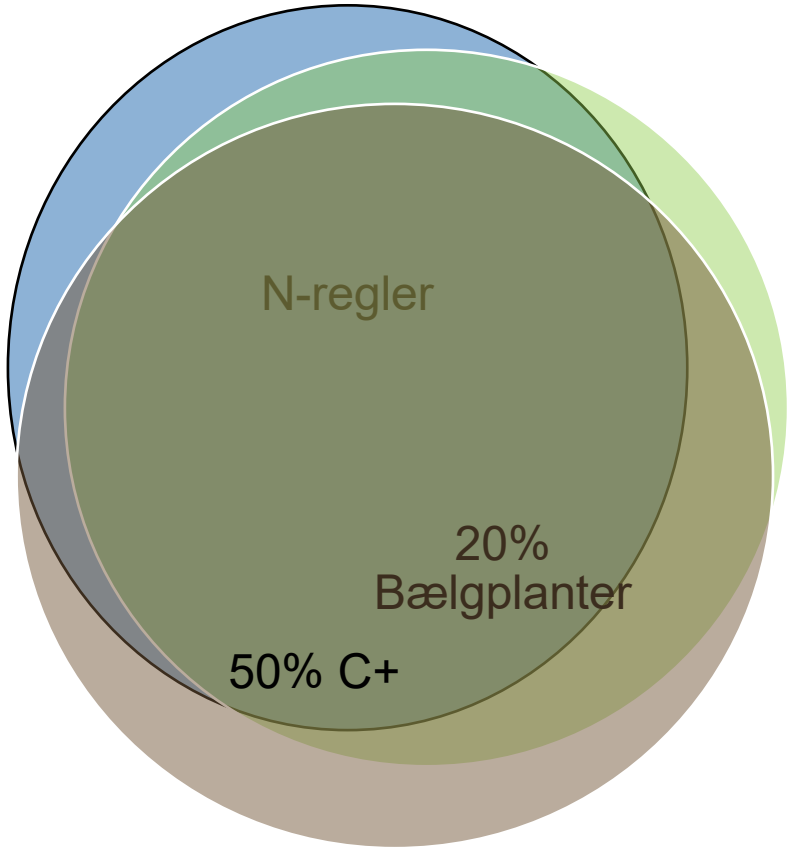

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Økologi(tilskuds)regler vedrørende konventionel kvælstof

- 1981 – 2001- LØJ-regler: Import reguleret af foderforbrug (25-70 kg N)
- 1988 – Statsregler: 25% af N-kvoten
- 2002 – 70 kg total-N (140 kg total-N i EL)
- 2014 – op til 140 kg total-N (bælgplante- og sædskiftekrav)
- 2016 – 50 kg udnyttet-N. op til 100 kg udn-N (bælgplante- og sædskiftekrav)
- 2021 – 65/107 kg udn-N. (bælgplante- og sædskiftekrav) Brancheanbefaling
- 2022 – begrundelse for behov for import (på skrift)
- 2023 – brancheanbefaling: 43 kg udn-N i ”rå” gylle + bilag 1 produkter

Kvælstofregler - brancheanbefalinger

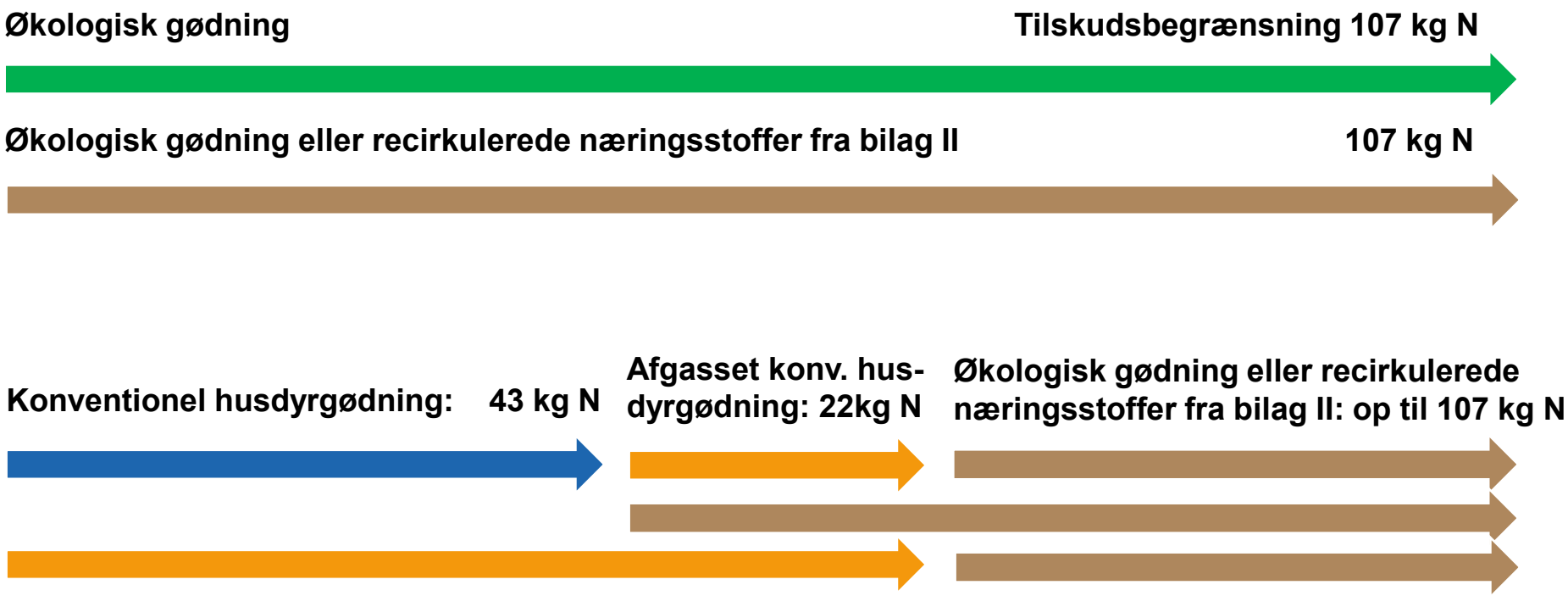

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Kvælstofrespons

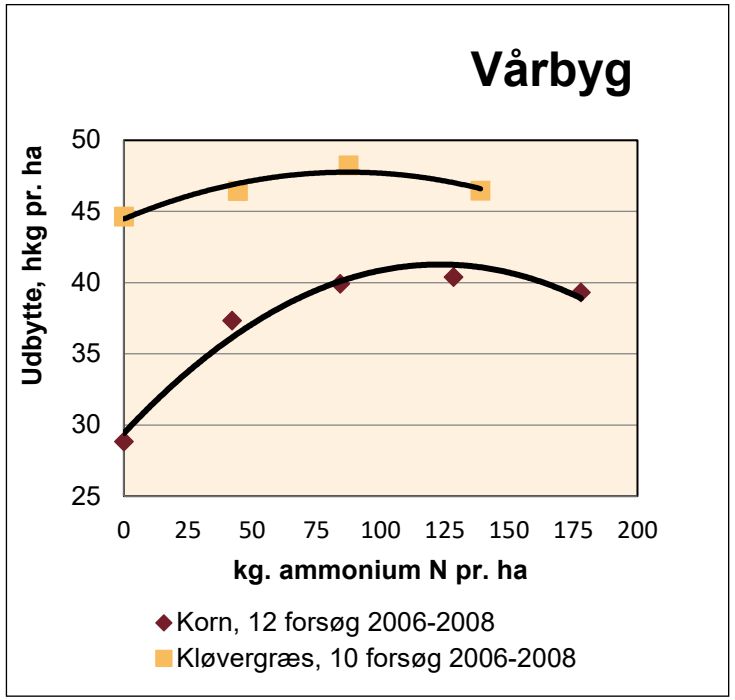

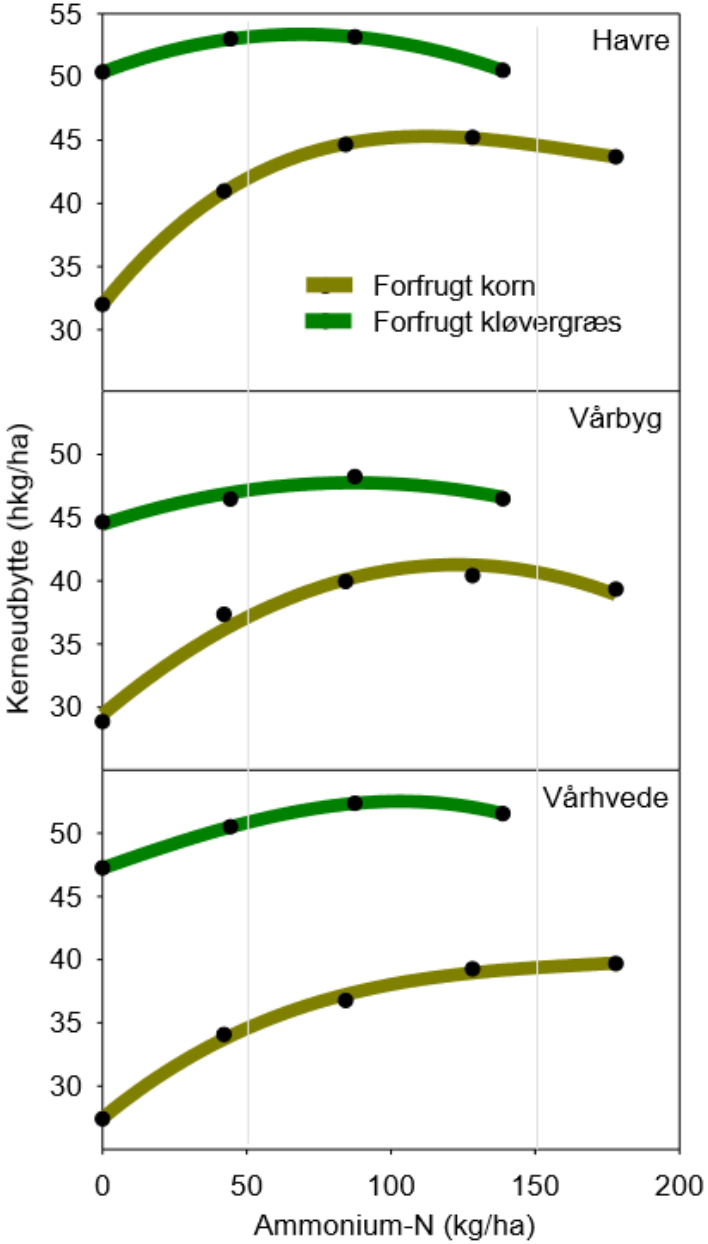

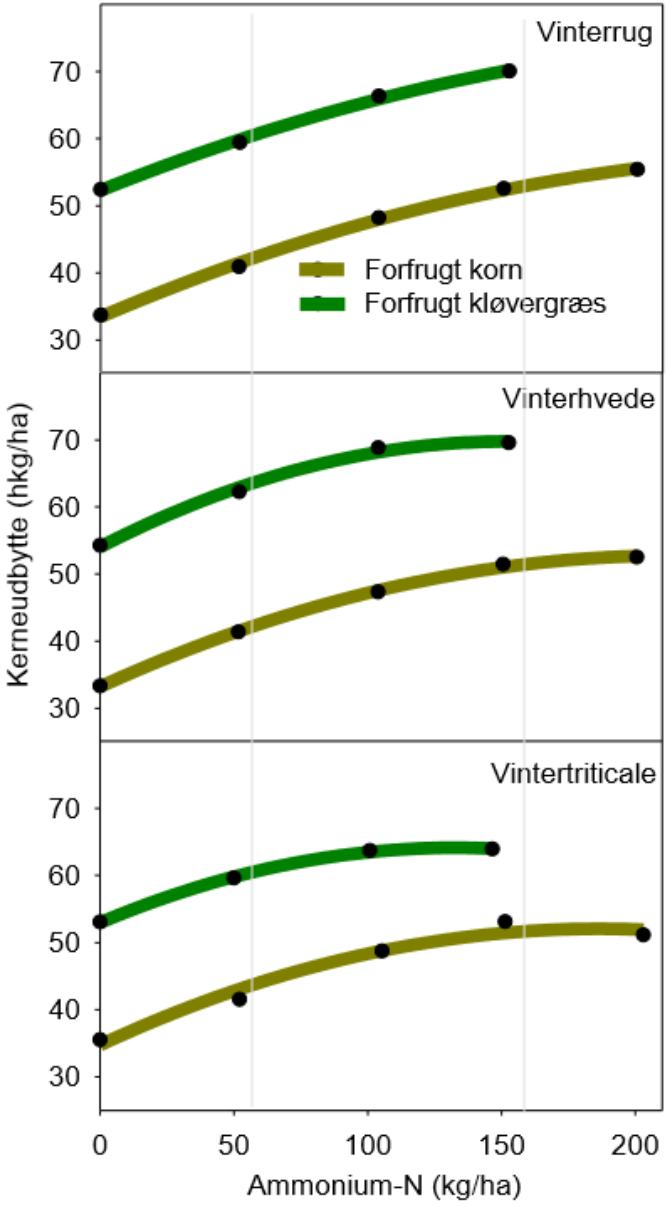

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Økologiske landsforsøg 2006-2008

2018 MarkOnline planer enkeltmarker, forfrugt kløvergræs

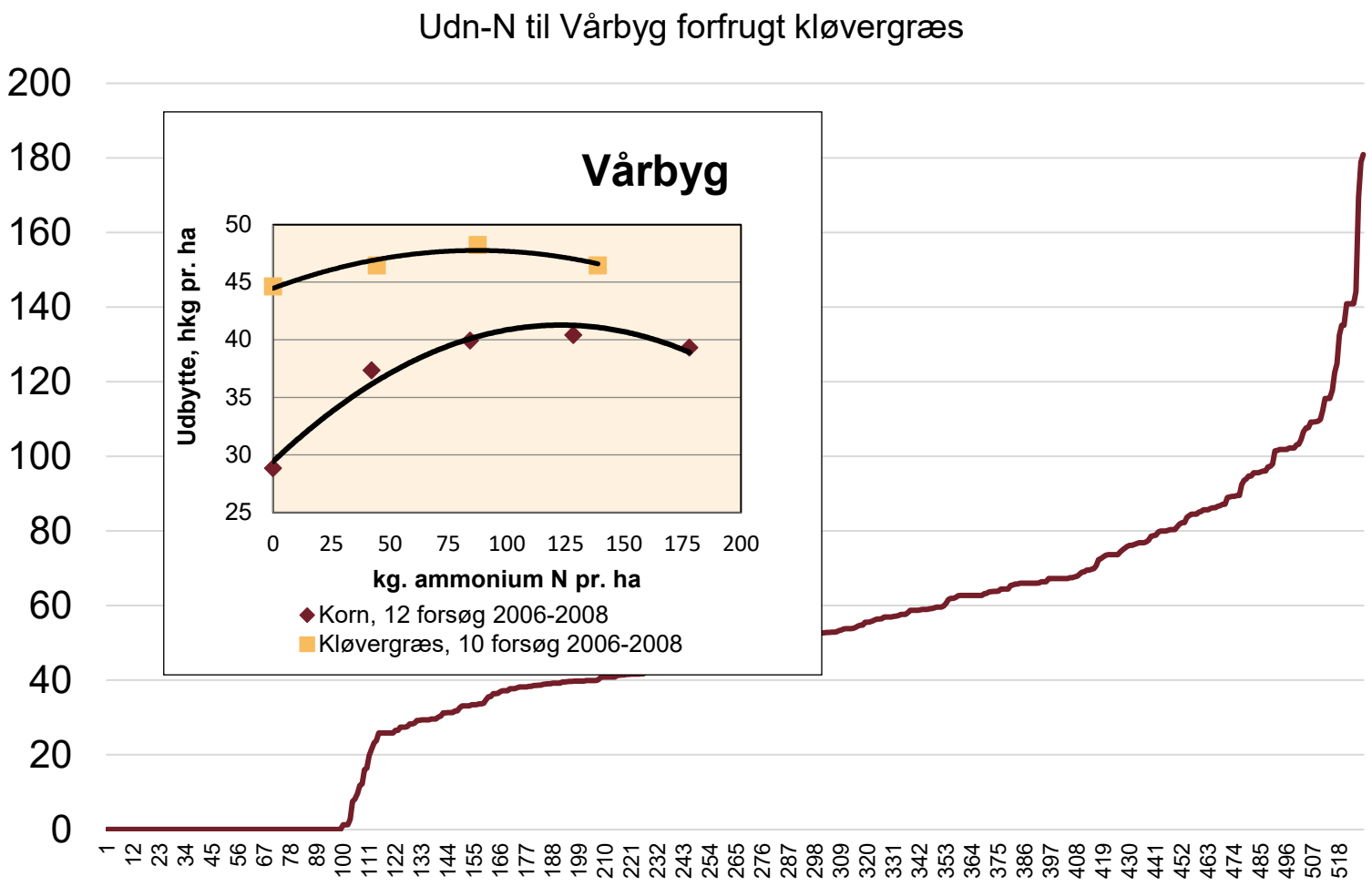

SEGES

2018 MarkOnline planer, enkeltmarker, forfrugt kløvergræs

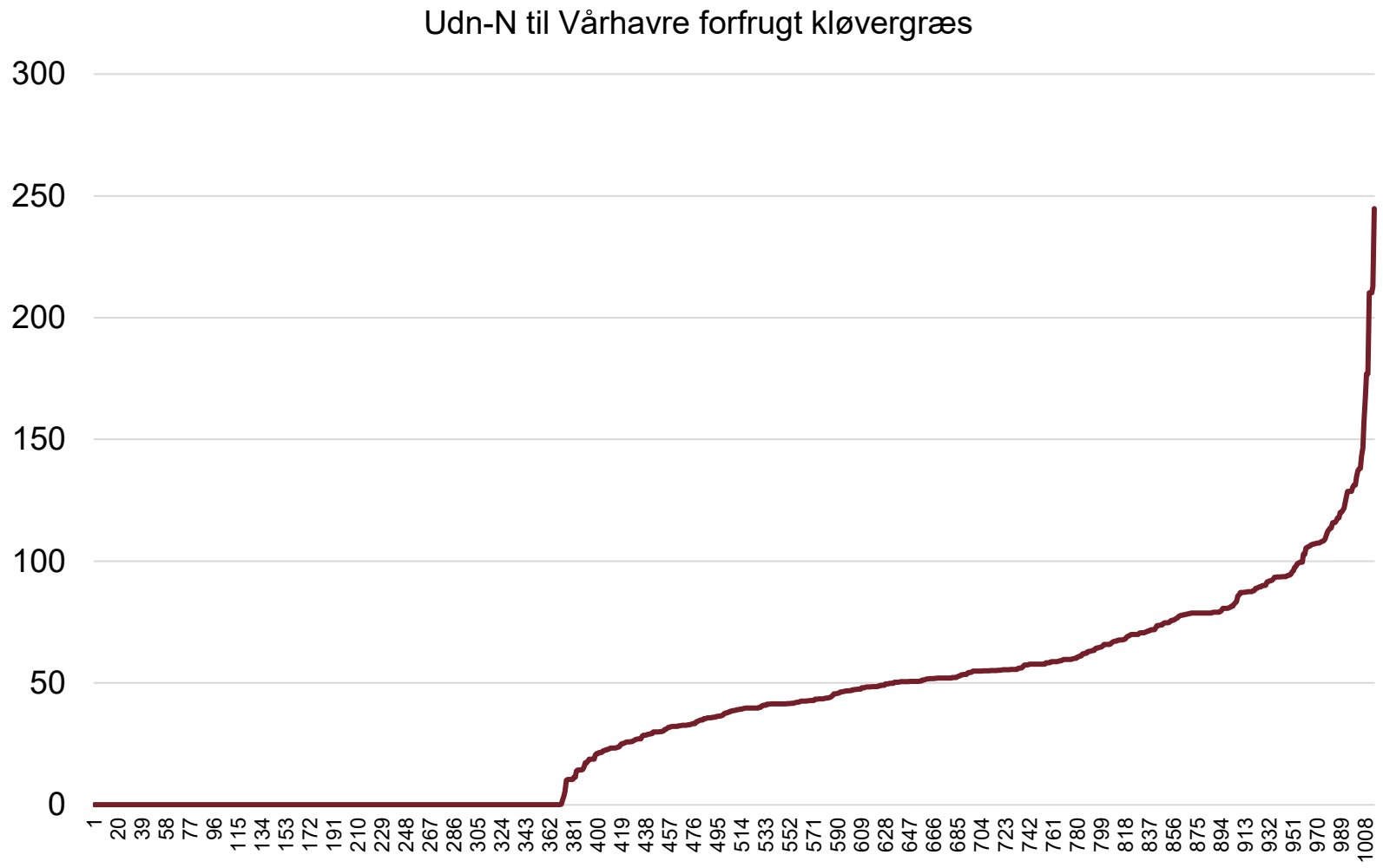

SEGES

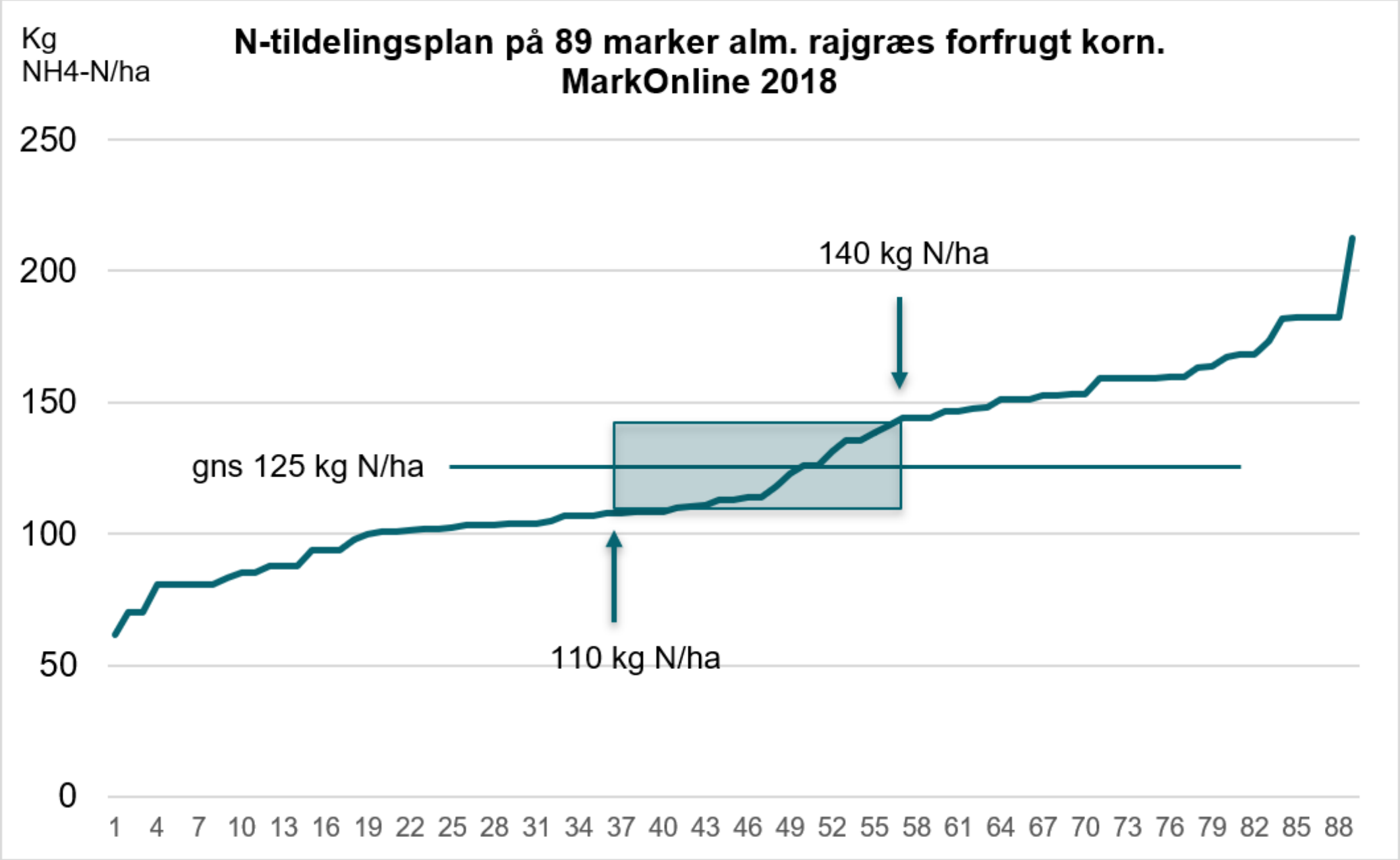

Figur 3: Planlagt N-tildeling til 89 alm rajgræsmarker. Gennemsnitstildeling og intervallet 110-140 kg N er vist
Kilde: Data fra MarkOnline gødningsplaner 2018. 89 alm. rajgræsmarker, kode 101, med forfrugt korn.

Eksempel: Frøgræs

- N-respons i alm rajgr.: ca. 5-7 kg frø/kg N
- Ca. 1/3 af markerne gødes < 110 kg N

- 1 kg N i vårbyg = 16 kg kerne ≈ 32 kr. (optimalt)
- 1 kg N i alm rajgræs = 7 kg frø ≈ 84 kr

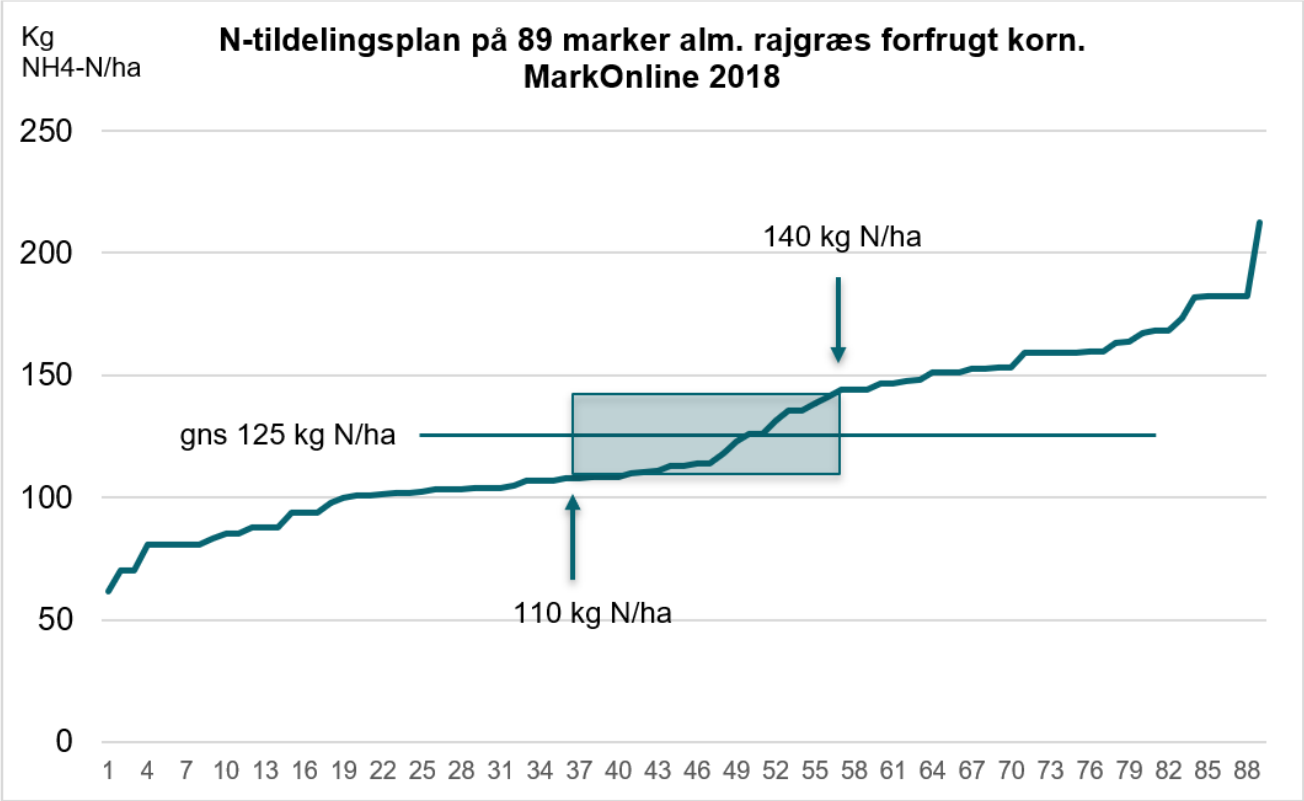

Figur 3: Planlagt N-tildeling til 89 alm rajgræsmarker. Gennemsnitstildeling og intervallet 110-140 kg N er vist
Kilde: Data fra MarkOnline gødningsplaner 2018. 89 alm. rajgræsmarker, kode 101, med forfrugt korn.

Kvælstofrespons og optimum

Kg afgrøde pr. kg N i intervaller	Vårbyg (øko) 2019-20	Vinterrug (øko) 2009-11	Raps (konv) 2015-19)	Alm. Rajg. (konv) 2018-20
0-50 kg N	26,0	14,4	11,0	12,76
50-100 kg N	16,0	14,6	7,0	10,96
100-150 kg N	-2,0	8,8	5,0	5,9
150-200 kg N		5,6	1,8	1,5
200-250 kg N			1,6	2,6

Kvælstofrespons og optimum

Kg afgrøde pr. kg N i intervaller	Vårbyg (øko) 2019-20	Vinterrug (øko) 2009-11	Raps (konv) 2015-19)	Alm. Rajg. (konv) 2018-20
0-50 kg N	26,0	14,4	11,0	12,76
50-100 kg N	16,0	14,6	7,0	10,96
100-150 kg N	-2,0	8,8	5,0	5,9
150-200 kg N		5,6	1,8	1,5
200-250 kg N			1,6	2,6
normalområde				

Kvælstofrespons og optimum

Værdi i kr pr. kg N i intervaller	Vårbyg[1]) (øko) 2019-20	Vinterrug[2]) (øko) 2009-11	Raps[3]) (konv) 2015-19)	Alm. Rajg. [4]) (konv) 2018-20
0-50 kg N	57,20	25,92	71,50	140,36
50-100 kg N	35,20	26,28	45,50	120,56
100-150 kg N	-4,40	15,84	32,50	64,90
150-200 kg N		10,08	11,70	16,50
200-250 kg N			10,40	28,60
normalområde				

[1]) Vårbyg 2,20 kr. [2]) Vinterrug 1,80 kr [3]) Rapsfrø 6,50 kr [4]) Alm rajgræs frø 11,00 kr

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Ny økologivejledning

20% af **omdriftsarealet** skal være bælgplanter

- Bælgsæd
- Kløver/kløvergræs
- Kløverefterafgrøder

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Ny økologivejledning

50% af det **indberettede** areal skal være C+

- Flerårige afgrøder
- Efterafgrøder
- Energiafgrøder
- Skov
- Frugttræer, buske

Forslag til økologisk planteavlssædskifte u. kløvergræs

Hovedafgrøde	Efterafgrøde
Bælgsæd	Udlæg
Frøgræs	Efterslæt
Vårsæd	Mellemafgrøde
Vintersæd	Vinterraps
Vinterraps	Kløverefterafgr.
Vårsæd	Rodukrudt
Gennemsnit	83% grøn

Forslag til økologisk planteavlssædskifte u. kløvergræs

Hovedafgrøde	Efterafgrøde	N-gød	N-fix
Bælgsæd	Udlæg	0	40
Frøgræs	Efterslæt	120	0
Vårsæd	Mellemafgrøde	60	20
Vintersæd	Vinterraps	140	0
Vinterraps	Kløverefterafgr.	140	60
Vårsæd	Rodukrudt	0	0
Gennemsnit	83% grøn	83 kg N	20 kg N

Forslag til økologisk planteavlssædskifte u. kløvergræs

Hovedafgrøde	Efterafgrøde	N-gød	N-fix	Bælgplanter	C+
Bælgsæd	Udlæg	0	40	Ja	Ja
Frøgræs	Efterslæt	120	0	Nej	Ja
Vårsæd	Mellemafgrøde	60	20	Ja	Ja
Vintersæd	Vinterraps	140	0	Nej	Nej
Vinterraps	Kløverefterafgr.	140	60	Ja	Ja
Vårsæd	Rodukrudt	0	0	Nej	Nej
Gennemsnit	83% grøn	83 kg N	20 kg N	50%	67%

Forslag til økologisk planteavlssædskifte u. kløvergræs

Hovedafgrøde	Efterafgrøde	N-gød	N-fix	Bælgplanter	C+
Bælgsæd	Udlæg	0	40	Ja	Ja
Frøgræs	Efterslæt	120	0	Nej	Ja
Vårsæd	Mellemafgrøde	60	20	Ja	Ja
Vintersæd	Vinterraps	140	0	Nej	Nej
Vinterraps	Kløverefterafgr.	140	60	Ja	Ja
Vårsæd	Rodukrudt	0	0	Nej	Nej
Gennemsnit	83% grøn	83 kg N	20 kg N	50%	67%
Frøgr//”korn”	83% grøn	83 kg N	27 kg N	50%	50%

Forslag til økologisk planteavlssædskifte m. kløvergræs

Hovedafgrøde	Efterafgrøde	N-gød	N-fix	Bælgplanter	C+
Bælgsæd	Udlæg	0	40	Ja	Ja
Frøgræs	Efterslæt	120	0	Nej	Ja
Vårsæd	Kl. udlæg	60	0	Ja	Ja
Kløvergræs	Vinterraps	0	100	Ja	Ja
Vinterraps	Vintersæd	80	0	Nej	Nej
Vintersæd	Rodukrudt	100	0	Nej	Nej
Gennemsnit	83% grøn	60 kg N	23 kg N	50%	67%

Forslag til økologisk kvægsædskifte

Hovedafgrøde	Efterafgrøde	N-gød	N-fix	Bælgplanter	C+
Kløvergræs	Kl.gr.	120	100	Ja	Ja
Kløvergræs	Kl.gr.	80	100	Ja	Ja
Kløvergræs	Kl.gr.	80	50	Ja	Ja
Vinterraps	Vinterraps	50	0	Nej	Nej
Vintersæd	Pligtig	120	0	Nej	Ja
Vårsæd	Rodukrudt	50	0	Nej	Nej
Bælgsæd	Kløver udl.	0	40	Ja	Ja
Gennemsnit	86% grøn	71 kg N	41 kg N	57%	71%

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Nye metoder til bedre udbytter og klimaeffekter

- Naturlige nitrifikationshæmmere
- Biomasse til biogas samarbejde
- Raffinerede gødninger

Lancet Vejbred

- Indeholder nogle af de samme typer virksomme stoffer som de syntetiske nitrifikationshæmmere
- I New Zealand har man positive erfaringer med Lancetvejbred i biomassen
- AU, KU og ICOEL forsøger med at tilsætte plantemateriale til gylle og måle effekter, især på lattergas.
- Fungerer som flerårig urt i kløvergræsmarker og som undersået efterafgrøde

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Biogassamarbejde er en god ide

			Kg N/ha				
		%	Bio	"konv"	tilført	forfrugt	til "korn"
"Korn"		70	68	0	68	0	100
Bælgsæd		15	0	0	0	30	
Kløvergræs		15	35	0	35	120	
			53	0	53		
kg TS/ha		8000					
% råprotein af TS (10-20)		15					
protein kg/ha		1200					
Omregning		6,25					
Kg N/ha i græs, eksport		192					
Returfaktor kg N/ha kl	2,8	537,6					
Kg tot N pr ha		80,64					
Udn% kløvergræs		0,40					
Udn% "svinegylle"		0,80					
Udn% biogasgylle		0,66					
Biogg, kg udn N pr ha		52,99					

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Eksempel på raffineret gødning, ClimOptic

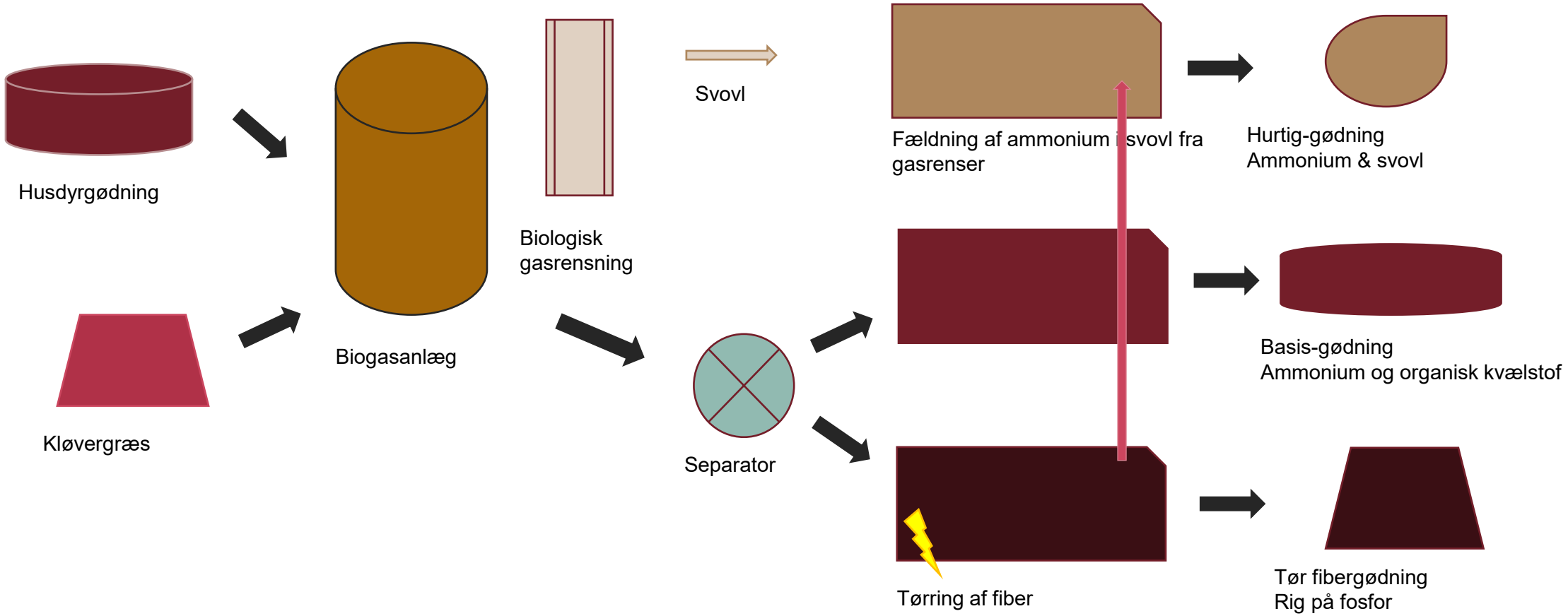

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Efterafgrøder

- Pligtige +/- bælgplanter
- Frivillige

Frivillige efterafgrøder

- Pris 400-2000 kr/ha
- Ingen kontrol
- Ingen kvotetræk
- Reel eftervirkning
  - 0-120 kg N
- Pris pr kg N?

Hvid- og rødkløver gav høj eftervirkning på vandet grovsandet jord (JB1)

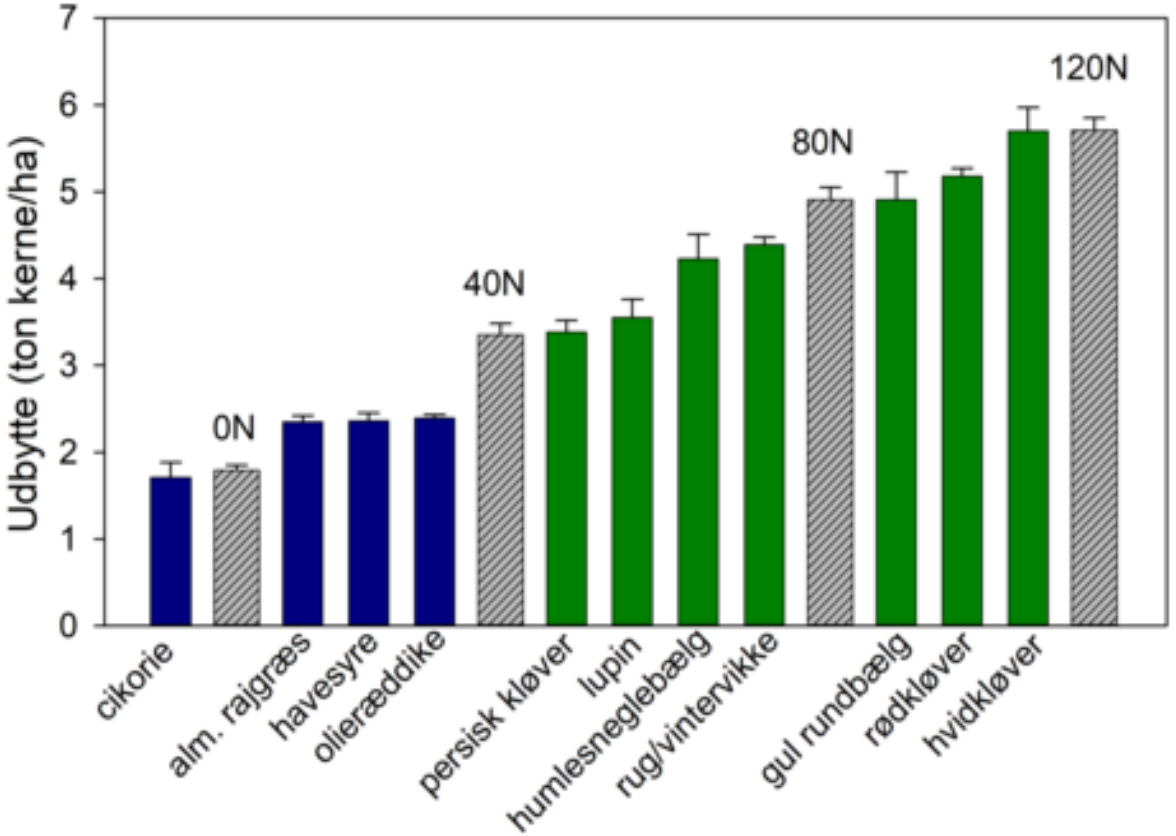

Askegaard, mfl. 2021: Faglig guide til økologiske planteavlere, tema 4

Eksempel på bælgplanteefterafgrøder.
IKKE GODKENDT MODEL

	frø/m2	TKV	% i bl.	kg/ha
hvidkløver	150	0,7	25,0	1,05
rødkløver		1,8	0,0	0,00
lucerne		2,0	0,0	0,00
alsikekløver		0,7	0,0	0,00
esparsette		20,0	0,0	0,00
kællingetand		1,2	0,0	0,00
gul rundbælg		1,5	0,0	0,00
stenkløver		2,0	0,0	0,00
vintervikke		30,0	0,0	0,00
%bælgplanter (<25%)			25,0	
olieræddike >150		8,0	0,0	0,00
vinterraps >150		4,0	0,0	0,00
cikorie >200	50	1,3	7,7	0,65
timothe >200		0,4	0,0	0,00
alm rajgræs D >200	400	2,0	66,7	8,00
honningurt >300		2,0	0,0	0,00
Blanding	600		100,0	10,05
Kløverfrøandel	25,0 %			

Eksempel på bælgplanteefterafgrøder. IKKE GODKENDT MODEL				
	frø/m2	TKV	% i bl.	kg/ha
hvidkløver	150	0,7	25,0	1,05
rødkløver		1,8	0,0	0,00
lucerne		2,0	0,0	0,00
alsikekløver		0,7	0,0	0,00
esparsette		20,0	0,0	0,00
kællingetand		1,2	0,0	0,00
gul rundbælg		1,5	0,0	0,00
stenkløver		2,0	0,0	0,00
vintervikke	50	30,0	25,0	15,00
%bælgplanter (<25%)			25,0	
olieræddike >150	150	8,0	75,0	12,00
vinterraps >150		4,0	0,0	0,00
cikorie >200	0	1,3	0,0	0,00
timothe >200		0,4	0,0	0,00
alm rajgræs D >200	450	2,0	75,0	9,00
honningurt >300		2,0	0,0	0,00
Blanding	200		100,0	**27,00**
Kløverfrøandel	25,0 %			

Pligtige efterafgrøder

- Pris 400-2000 kr/ha
- Kvotetræk hvis de mangler 93/150 kg N/ha
- Eftervirkning
  - 17 kg N < 80 N/ha
  - 25 kg N > 80 N/ha
  - 50 kg N bælgplanter
- Reel eftervirkning
  - 0-120 kg N
- Kvoteudnyttelse
- Pris pr kg N?

- Eksempel:

Vintervikke 15 kg a 28 kr	420
Olieræddike 12 kg a 25 kr	300
Pløjning, FTO	725
Såning, FTO	400
Sum	1845 kr
N-værdi 80 kg N	**23 kr/kg N**

- C+
- Bælgplanteandel
- Diversitet…

Beregningseksempler

	Eksempel 1: Undersået	Eksempel 2: Sået efter høst	Eksempel 3: Undersået	Eksempel 4: Sået efter høst
Eftervirkning	50 kg N	50 kg N	80 kg N	80 kg N
Udsæd[1]	450 kr	700 kr	450 kr	700 kr
Pløjning[2]	-	725 kr	-	725 kr
Såning[2]	400 kr	400 kr	400 kr	400 kr
Sum	850 kr	1825 kr	850 kr	1825 kr
Pris pr kg N	**17,00 kr**	**36,50 kr**	**10,63 kr**	**22,81 kr**

[1]) Estimater baseret på forsøg [2]) Farmtal Online

Efterafgrøder set fra himlen

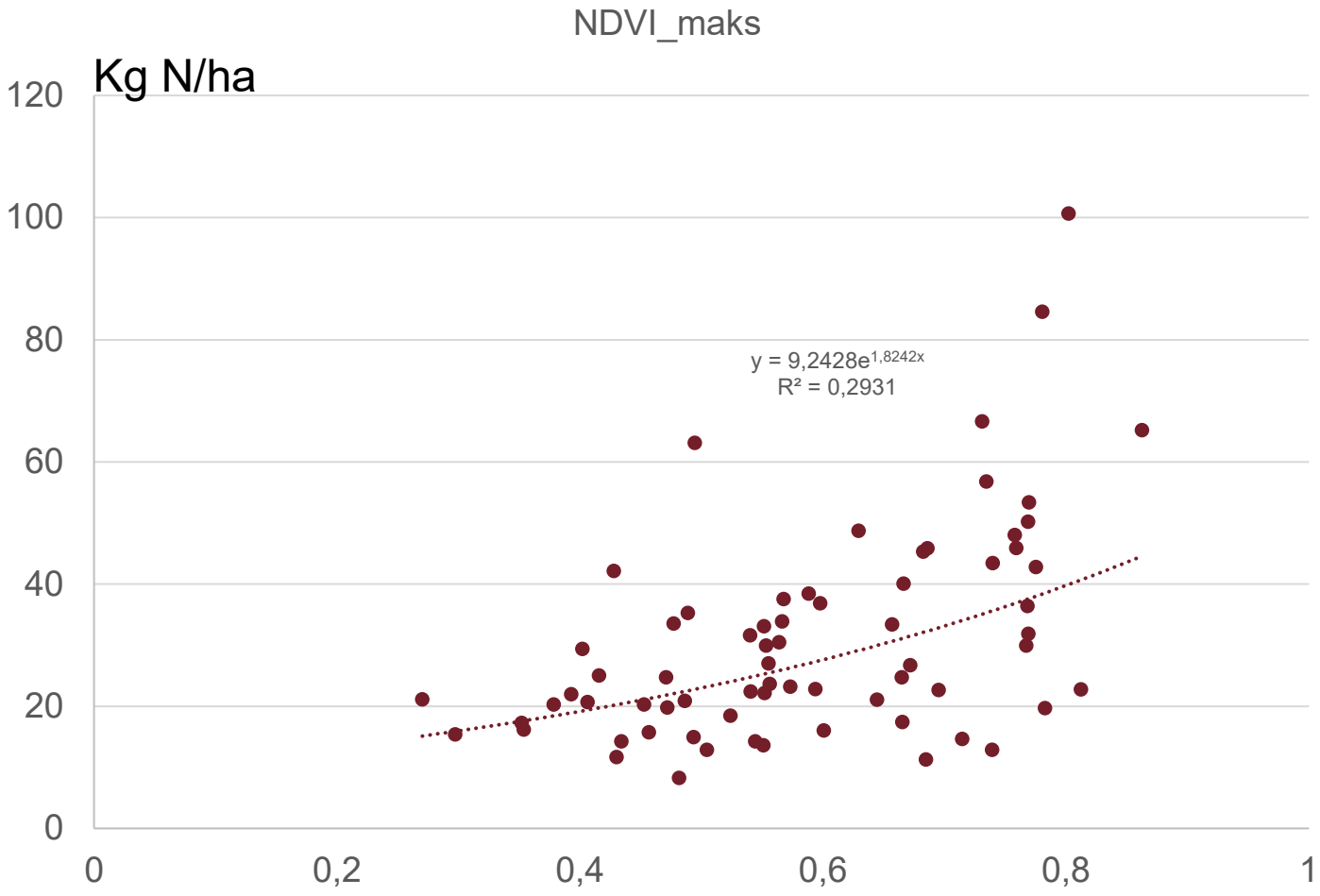

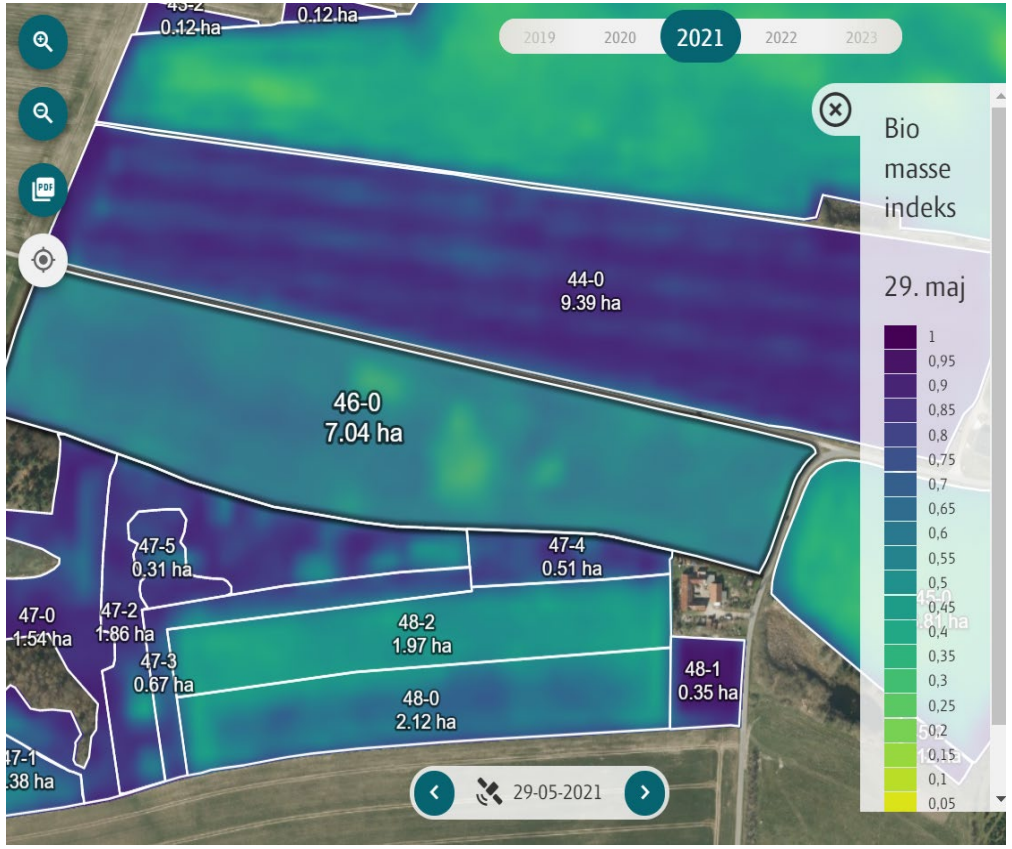

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Blanding 5	Sået 5. august
Eftersået C	kg/ha
Boghvede	10
Vinter-rug	20
Honningurt	1,5
Havekarse	2
Have-syre	1,5
Kålroe	1
Vinter-vikke	10
Foder-vikke	10
Alm. Katost	0,5
Olieræddike	2

Blanding 5	Sået 25. august
Eftersået C	kg/ha
Boghvede	10
Vinter-rug	20
Honningurt	1,5
Havekarse	2
Have-syre	1,5
Kålroe	1
Vinter-vikke	10
Foder-vikke	10
Alm. Katost	0,5
Olieræddike	2

Blanding 4	
Undersået C	kg/ha
Strandsvingel	3
Alm. Rajgræs	3
Lucerne	2
Hvidkløver	1
Cikorie	1
Kålroe	0,5
Hundegræs	1
Lancet-vejbred	0,4
Kommen	0,5

Etableringsmetoder

!

Brug din gødning smartere
Fokuser på sædskifte
Fokuser på efterafgrøder
Se på de recirkulerede kilder
Diskuter de nye teknologier

Slut og over til Ib

September 2011